మార్పుకి మార్గం

సి.యస్.రావు

ఆ రోజు చినుకు గాలి. వాతావరణం అంతా యాదరగా ఉంది. ఒకటిపడి ఓ గంటైనా కాకపోయినా ఎంతో రాత్రయినట్లుంది. వీధులన్నీ బురదబురదగా వున్నాయి. వీధిన నడిచేవాళ్ళ అడుగుల చప్పుడు తాటాకిళ్ళ కప్పులమీద పడే చినుకుల చిటపటతో గాలి రొదతో కలిసిపోయి గందరగోళంగా వుంది.

పొలంపనులు పూర్తి చేసుకుని తిరిగి వస్తున్నారు కూలీలు. కూలీలలో చాలామంది మాలపల్లిలోకే మళ్ళుతున్నారు. మాటామంతీ ఆడుకుంటూ ఆడవాళ్ళు నెత్తిన పచ్చటకొంగు కప్పుకొని. మగవాళ్ళు తాటాకు నెత్తికి అడ్డుపెట్టుకొని ఒక్కొక్కళ్ళే మాలపల్లిలోకి పోతున్నారు. ఒక్కొక్క గుడిశలో దీపాలు వెలుగుతున్నాయి. పొయిలు రాజుకుంటున్నాయి. యిళ్ళ కప్పులమీంచి పొగ మందకొడిగా లేచి వాన చినుకులతో సరసమాడుతోంది.

సుబ్బడు వంట్లో బాగోక ఆ రోజున పనిలో కెళ్ళలేదు. లోపల కిరసనాయిలు దీపం వెలుగుతోంది. ఏమీ తోచక లోపలికెళ్ళి దీపాన చుట్ట ముట్టించుకొని వచ్చి నులకమంచంమీద ముడిచిపెట్టుకొని కూర్చున్నాడు. దవడలు నొప్పిపుట్టేలా పీల్చినా ఆ చుట్టలోంచి పొగ రావడంలేదు. చుట్ట పూర్తిగా ఆరిపోవడమూ లేదు. పుల్లమ్మ పొయ్యిదగ్గరవుంది. అన్నం తెడ్డుతో కలియబెడుతోంది.

యింటికి పోతున్న మరియమ్మ సుబ్బడి గుడిశముందు ఆగి "పుల్లమ్మత్తా! మావకేదో వుత్తరం వచ్చిందని మాష్టారు గారు సొప్పుతున్నారు.' అంది.

"ఏడనుంచే?" అని సుబ్బడు కలిపించుకున్నాడు.

"ఏమో. అయ్యన్ని నాకు సొప్పేదేటాయన" అని వెళ్ళిపోయింది మరియమ్మ.

"దీవితల్లి పిగ తరిగించి యీ వానలో ఎవడెడతాడే టిప్పుడు. రేపు పొద్దుటేల ఎల్లి తెచ్చుకోవచ్చు లెద్దూ' అన్నాడు సుబ్బడు పుల్లమ్మకు వినబడేలా.

"బాగానేవుందిలే వరస. మనవుత్తరం యాడనుం చొత్తాదేటి? వత్తే ఆడికాడనుంచేగా, ఆడికాడనుంచి పాతిం పరకా డబ్బొత్తే ఎగేసుకెడతావు గాని వుత్తరం వత్తే ఎల్లలేవు మరి! నువ్వెల్లకపోతే నేనే ఎల్తాను. బిడ్డ కాడనుంచి వుత్తరం వత్తే వదిలేసి రేపుటేల దాకా నే నుండలేను సుమా." అని బయలుదేర బోయింది పుల్లమ్మ.

"ఓసి నీ పిగతరగ. ఉండెహె, నువ్వు కూడొండు బేగా. నేనె ఎల్లి సదివించుకొత్తాను." అని తాటాకు గొడుగేసుకొని బయలుదేరాడు సుబ్బడు. సుబ్బడు మాష్టారింటికెళ్ళి అరుగువార నిలబడి రెండు మూడు కేకలు పెట్టాడు,

"ఎవరూ!" అంటూ తలుపు తెరచేడు మాష్టారు,

"నేనండి. సుబ్బడ్ని పెసిడెంటుగోరి పాలేర్నండి."

"ఏరా సుబ్బా! నాలుగైదు రోజుల నుంచి నీకు ఉత్తరం వచ్చిందని కబురంపుతూ వుంటె ఎక్కడో అయిపూ జాడా లేవు. అంత తీరికలేకుండా పోయిందేమిట్రా?"

"అదేటండి బాబూ! నాకీయాలేకదండి కబురందుత."

"అయితే యింతవరకు నీకు కబురే అందలేదన్నమాట, బాగానేవుంది. మాలపల్లిలోకి వెళ్ళే ప్రతివాడికి చెప్పాననుకో వాళ్ళకి నామాటంటె లెక్కా జమా."

"ఉత్తరం ఏడానుంచండీ?"

"ఓరి నీ తొందర మండ అగరా. నేనుమాత్రం చూశానా! అసలా వుత్తరం ఏమూల తగలడిందో చూడనీ ముందు' అని వుత్తరాలకట్ట విప్పి వెతకడం మొదలెట్టాడు,

"అపడిందా అండి!"

"వెతుకుతున్నాగా. వుండు ఈ వెధవ ఉద్యోగానికి వేళాపాళా లేదు. వచ్చే జీతం పాతిక. చేయాల్సింది గొడ్డుచాకిరీ. పోష్టు మాష్టర్ని పోష్టు బంట్రోతుని అన్నీ నేనే యింటింటికి ఉత్తరాలిచ్చి రావడం, డబ్బాలోపడ్డ ఉత్తరాలన్నీ తీసి రోజూ ముద్రకొట్టడం వాటిని కట్టపెట్టి సబాఫీసుకి పంపడం. చిల్లర దుకాణంలా కవర్లు కార్డులు అమ్మడం- పైగా స్కూలు కెళ్ళి పైముకు సంతకం పెట్టటం. రామ రామ. మరబతుకై పోయిందనుకో. అమ్మయ్య. దొరికిందిరా." అంటూ గొణుక్కుని సణుక్కొని ఉత్తరం తీశాడు బయటికి.

నిజానికి ఆ మాష్టారు ఆ వూళ్లో స్కూలుమాష్టరు పోష్టుమాష్టరు ఆయుర్వేదం డాక్టరుకూడాను. ఊళ్లో పెద్దింటి వాళ్ళకి వచ్చిన వుత్తరాలైతే ఆ రోజుకా రోజే స్వయంగా తీసుకెళ్ళి వప్పజెప్పి వస్తాడు. మాలపల్లికి శెట్టిబలిజ పేటకి వచ్చిన వుత్తరాల్ని వాళ్ళకి కబురంపి వాళ్ళు వచ్చిననాడే యిస్తాడు. అదీ అతని పద్ధతి. అందుకే నాలుగైదు రోజులక్రితం వచ్చిన ఉత్తరం ఆ రోజుదాకా సుబ్బడికి చేరలేదు.

"కాస్త సదివిపెట్టండి!" అన్నాడు సుబ్బడు.

మాష్టారు వుత్తరం చదువుతోంటే సుబ్బడు శ్రద్ధగా వింటున్నాడు.

"అమ్మకి నాన్నకి నమస్కారములు. మన ప్రాంతానికే నాకు బదిలీ అయింది. వచ్చేవారంలో బహుశా శనివారంనాడు మనవూరు వస్తాను. పిన్ని కులాసాగానే వుంది." అలా ఉత్తరం వింటూంటే సుబ్బడికి ఎంతో ఆనందంగా వుంది.

"నీ కొడుక్కి ఏమిట్రా ఉద్యోగం?" ఉత్తరం చదివాక అడిగాడు మాస్టారు.

"అదేదో ఇంజనీరం అండి. నాకూ బాగా తెలు."

ఉత్తరం తిరగమరగతిపి, పంపావు కదట్రా యింజనీరా యింజనూ మరా అంటా వేంరా?

"నాకు తెలికండా. వత్తాండా, ఇంటి కాడ ఆడది వుత్తరం ఎటో ఏవి ఎదురు సూత్తా వుంటది.

"అది సరేరా! ప్రెసిడెంటుగారి పొలంలో పాక మీద వెన్న మంచి లేతానపకాయలు చూసాను. రేపు నువ్వు పొలం నుంచి వచ్చేటప్పుడు ఓ పిండి తుంపుకు రారా!' అన్నాడు మాస్టారు రివాజుగా.

"అట్టాగే నండా!" అని సుబ్బడు యింటికి బయలుదేరాడు.

సుబ్బడు కోసం పుత్రమ్మ ఎదురు చూస్తోంది. చూరు కింద దూరగానే "ఏటి రాసాడు? అబ్బాయి ఏడ నుంచేనా వుత్తరం?"

"ఆడికాడనుంచే నీకూ నాకూ నమస కారాలంట. మాట్టరు సదువుతుంటే పెద్దిం టోళ్ళ కుర్రోడు రాసినట్టనిపించిందే!"

"సరేలే నీ సంబతానికేం! యిసయ వేటో సెప్పు?"

"యిసయానికేముందేటి! మన పక్క పట్నానికే బదిలీ అయినాదంట. శనోరం న్నాడు మనూరొత్తాడంట"

"శనోరవా? శనోరం ఎప్పుడూ— అయ్యో రేపే శనోరం. మరిప్పుడెలా గంటావు?" అని కాస్త కంగారు పడింది పుత్రమ్మ.

"యేటే ఆ కంగారు ఏవేవన్నా పరా యోడా? యాడనుంచో కలక్టీరొచ్చినట్టు ఇదై పోతావేటి-మనతో బాటే ఆడూను."

"అది సరేలే. మన్తో బాటే అని నాకూ తెల్సు. కూకోటాకి ఓ కురిసేయా-తొంగోటాకి ఓ పట్టెమ్మంచవా ఏవున్నాయి మనకాడ. ఆడు మా సెల్లి కాడ పువ్వులా పెరిగాడు. ఆడిక్కడో పూటేనా వుండ గలడా అంట."

"ఏవు మరి. మీ సెల్లి నరసమ్మ కొలువు సేత్తంది కాబట్టి, పెళ్ళి పెడాకులు లేకుండా తెచ్చిందంతా యాడికే పెట్టి పువ్వుల సూసుకుంది ఎక్కడో మన దేశం కాని దేశంలో సదివించింది; పెంచింది, పెద్దోడ్ని సేసింది. ఏడాదికో పాలేనా సూట్టానికి యీలు లేకుండా పెంచింది. అయినా ఎందుకూరుకున్నాం. యాడైతేనేం బాగోటం కావాలిగాని అని వూరుకున్నాం. అంత సాతరం సేత కన్నోళ్ళని కాదంటాడేటె ఆడు....' అన్నాడు సుబ్బడు. అన్నాడు కాని మన సొప్పలేదు.

తను పడుకున్న నులకమంచం గట్టిగా బిగించాడు అంత రాత్రివేళ. కర్రపెట్టెలో వున్న గళ్ళ దుప్పటీ తీసి దాని మీద పర చాడు. గడ్డి తరగడానికి గుడ్డచుట్టే దుప్పటీ కింద తూపు దిక్కున దాచాడు. ఒక్కసారి పరిచిన పక్కని చూసి తృప్తి పడ్డాడు. పుత్రమ్మ యిదంతా చూసి 'పైకి డాబే గాని అతంటె తనకీ మనసులో యిదే!' అనుకుంది.

"ఆడికి సర్కారు కొలువా నరోటా! ఆడుండమంటె మట్టుకు వుంటాడేటె ఓ వూటకంట. ఏయో రెండు గుడ్లు సూడు. మా కాపులింటికాడ నేనో రెండు పచ్చళ్ల అట్టుకొత్తాను." అన్నాడు పుత్రమ్మతో.

"అల్లాగేలే" అని పుత్రమ్మ నడుం వాల్చింది చాప మీద.

నిద్దట్లో కూడా పుత్రమ్మకి కొడుకొచ్చి నట్టు, పిలిచినట్టు అనిపించి కళ్ళు తెరిచి చూసి మళ్ళీ కళ్ళు మూసుకునేది.

సుబ్బడు వెలుగు రాకుండానే లేచి "మరి నే పొలం ఎడతన్నాను యింకా నిద్దరేటి. లెగిసి పని సూసుకో ఆడొచ్చే త్తాడు మరి!" అని దీపం బుడ్డిని చుట్టం టించుకొని దుప్పటి కప్పుకొని కర్ర చేత పట్టుకొని పొలం వెళ్ళిపోయాడు.

సుబ్బడికి సొంత పొలం అనేది ఏమీ లేదు. చిన్నప్పుడే ప్రెసిడెంటుగారి కమ తంలో దూడల్ని కాయడానికి చేరాడు. ఏడాదికి రెండు బస్తాల ధాన్యం సంక్రాంతి పండగకు ఓ లాగు గుడ్డా తువ్వాలూ ఓ పూట చద్దికూడూ అప్పట్లో వాడికి జీతం. అలా చేరిన సుబ్బడు యిప్పుడు ఆ కమ తానికి పెద్ద పాలికాపు. కమతం పేరుకి ప్రెసిడెంటుగారిదే అయినా చూసేదంతా సుబ్బడే-కూలీల్లను పెట్టటం, పని చేయిం చటం, పంట పచ్చిడి చేయటం సుబ్బడి వంతు. పంట అమ్మటం, సొమ్ము చేసు కోవటం, దాచుకోవటం ప్రెసిడెంటు వంతు.

అంత బాధ్యతను మోస్తున్నా సుబ్బడు ఎప్పుడూ కక్కుర్తి పడలేదు ఏటా యిచ్చే పదిహేను బస్తాల ధాన్యంతోనే బతకటం అలవాటు చేసుకొన్నాడు. వళ్ళు వంచి పని చెయ్యటం కూడా సుబ్బడికి అలవాటే! అందుకే ఆ కమతాన్ని అంత కాలం అంటిపెట్టుకొని వుండగలిగాడు. తనూ ఓ కమతం ఏర్పరచుకోవాలనీ ఓ మెట్టు పైకెక్కాలనీ అనుకోవటం నేరం కాదుగాని అనుకొని వుంటే ఎప్పుడో ఆ కమతానికి దూరమై పోయేవాడు.

చీకటి తోటి పొలం వెళ్ళిన సుబ్బడు పొలంలో దూడల్ని చూసుకొని జనానికి పనులు పురమాయించి పాలకావిడి పట్టు కొని చద్దన్నాల వేళకి ప్రెసిడెంటుగారిల్లు చేరుకొన్నాడు. పాల చెంబుల్ని అరుగు మీద పెట్టాడు.

ప్రెసిడెంటుగారి భార్య సీతమ్మ వచ్చి పాలచెంబులు లోపలికి పట్టుకెళుతూ

"గొడ్ల సావిట్లోకి రా, కాళ్లు గిన్నె కడుక్కొని కూచో అన్నం పట్టుకొస్తాను" అంది.

సుబ్బడు గొడ్లసావిట్లోకి వెళ్ళి దూలం మీదున్న అల్యూమినియం గిన్నెను తీసి గోళెంలో పిక్కెట్టి కడుక్కొని ఓ స్థంభానికి జారబడి కూర్చున్నాడు. సుబ్బడు ఆ కమతంలో దూడల్ని కాయటానికి చేరి నప్పట్నుంచీ ఆ సావిట్లో దూడల పక్క తిండి తింటున్నాడు. అప్పట్లో కుండ మూకుట్లో తినేవాడు. పుత్రమ్మ కాపరానికి వచ్చింతర్వాత అల్యూమినియం గిన్నెలో తింటున్నాడు.

సీతమ్మ అన్నం పట్టుకొచ్చి గిన్నెలో పెట్టింది. చల్లా గంజీ పోసి చింతకాయ తొక్కు నంజుకుందికి వేసింది.

"ఈ యేడాది మా వోడొస్తన్నాడండి పట్నం నుంచి" అన్నాడు సుబ్బడు.

"ఏం చేస్తున్నాడు మీ వాడు పట్నంలో?"

"ఏదో ఇంజనీరటండి, నాకు బాగా తెల్దు. ముత్తానికి మంచి కొలువేనటండి, పోష్టుమాష్టరుగారు కూడా అన్నారు."

ఇంతలో ప్రెసిడెంటు అటువైపు వచ్చి "ఏరా సుబ్బా నిన్న రాలేదు? అని అజమాయిషీ చేశాడు.

"నిన్న కాతంత పులపరంగా వుండి రావెక పోయానండి."

"రోగం వక్క రోజుకే తగ్గిపోయిందా? నిన్న వంట్లో పులపరంగా వుంటే ఈవేళ పొద్దున్నే చద్దికూడెందుకు మెక్కుతున్నావురా? అన్నీ సాగుబడి రోగాలు త్వరగా కానియ్. ఈవేళేనా చెరకు చుట్టు అరగొట్టించు" అని లోపలికెళ్ళబోతూంటే బిల్లు కలక్టరు వచ్చాడు.

'ఏం' అన్నట్లు చూశాడు ప్రెసిడెంటు.

"సమితిమంచిసూపర్‌వైజరూ, కొత్త ఇంజనీరుగారూ వచ్చారండి. మనరోడ్డుకి పోసిన కంకర గుట్టలు చెక్ మెషర్‌మెంట్ చెయ్యడానికి వచ్చారంట తమర్నీ కంట్రాక్టరుగారినీ ఆఫీసు దగ్గరకు పిల్చుకు రమ్మన్నారు."

"కంట్రాక్టరెవడు? ఏదో రివాజుకి ఆ పోతురాజుగాడ్ని పెట్టాను, పెట్టుబడంతా మందే కద. టువ్వెళ్ళి వాళ్ళిద్దర్నీ యిక్కడకే తీసుకురా" అని బిల్ కలక్టరును పంపించేసాడు ప్రెసిడెంటు.

"ఒరే సుబ్బా! నువ్వు త్వరగా కానిచ్చి కోడిని కోసి మరీ పో పొలం, ఇంజనీరూ వాళ్ళూ వచ్చారట" అని లోపలికెళ్ళిపోయాడు.

సుబ్బడు తిండి తిని గిన్నె కడుక్కొని నీళ్ళు తాగి గిన్నె గూలం మీద బోర్లించుకొని వీధివైపు వెళ్ళాడు. ఇంతలో జీపు వచ్చి ఆగింది.

ప్రెసిడెంటు బయటకొచ్చి "రండి-రండి" అంటూ జీపులోంచి దిగిన యింజనీర్ని సూపర్‌వైజర్నీ ఆహ్వానించాడు. సుబ్బడు పక్కకు తొలిగాడు.

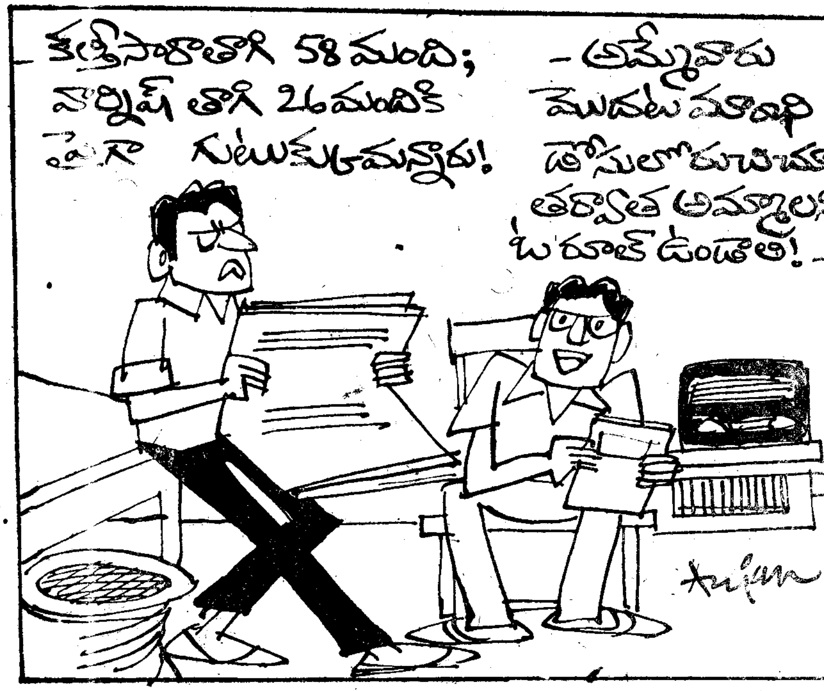

జీపులోంచి దిగిన ఇంజనీరు పరిచయం వున్న యింటిని పరకాయించినట్లు చూసినాడు. సుబ్బడు ఇంజనీర్ని పరకాయించి ఒక్కడుగు ముందుకేసి పిలవబోయాడు. అంతలోనే "ఏరా నేచెప్పిన పనయిందా?" అన్నాడు ప్రెసిడెంటు సుబ్బడితో.

"పిత్తం. ఇంకా నేదండి."

ఆ మాట విని ఇంజనీరు అటు తిరిగి "నాన్నా నువ్వా" అంటూ దగ్గిరకెళ్ళాడు.

"ఏరా సుబ్బా మీ అబ్బాయి ఇంజనీరా చెప్పావే కాదే! ఏదో పట్నంలో మీ మరదలు దగ్గర ఉంటున్నాడు చదువు చెప్పిస్తోంది అనే వాడవప్పుడప్పుడు. అంతేగాని ఇంజనీరయ్యాడని ఎప్పుడూ అనలేదేం." అన్నాడు ప్రెసిడెంటు

"అదేటండీ ఓ సారి యీడ కొలువు కోసరం తమర్ని సిపారసు చెయ్యమని సెప్పాము కాదటండే ఆ యాల కాగితం మీద కూడా రాసుకొన్నారు."

"ప్రెసిడెంటుకి ప్రాణం లేచొచ్చింది. అవున్రోయ్ నే మరిచేపోయాను. ఇప్పుడు

జ్ఞాపకం వచ్చింది. మంత్రిగారికీ ఛీఫ్ ఇంజనీర్ గారికీ మన ఎమ్మెల్యేతో కలిపి వెళ్ళి చెప్పాను గుర్తుకొచ్చింది. అవునూ వీ రెప్పుడూ మనసైడ రాలేదనుకొంటాను'' అని ఇంజనీర్ని సూపర్‌వైజర్ని ఉద్దేశించి "రండి లోపలికి వెళదాం" అన్నాడు.

"పరవాలేదు లెండి అరుగుమీదే కూర్చుందాం బల్లఉంగా'' అన్నాడు ఇంజనీరు వినయంగా.

"అరుగుమీద కూర్చోవటం ఏమిటండి నా కలాంటి పట్టింపులు ఏమీలేవు. స్వతంత్రం వచ్చినప్పటినుంచీ ఖద్దరు కడుతున్న మనిషిని. అప్పట్నుంచీ యీ వూరికి నేనే ప్రెసిడెంటుని. ఏ ఆఫీసరొచ్చినా నా పక్కన కూర్చొని భోంచెయ్యాల్సిందే. ఏ కులమైనా కానివ్వండి. అసలు మా నియోజకవర్గం రిజర్వు నియోజకవర్గమా దాంతో మా ఎమ్మెల్యే మహా హరిజనుడే అయినా మా యింటికి వచ్చి నా పక్కన కూర్చుని భోంచెయ్యాల్సిందే. ఇంక మరి వూళ్లో మాలమాదిగలంటారా వాళ్ళను ఆ మాత్రం మారంలో ఉంచటం ఊరు కట్టుబాటుని పట్టి తప్పదు మరి. పదండి. పదండి లోపలికి పదండి. కాస్తి ఫలహారం చేసి రోడ్డు మీదకు వెళదాం. తిరిగి వచ్చేసరికి భోజనాలు తయారౌతాయి!'' అంటూ ఆర్భాటంగా ఓ అడుగు ముందుకేసి "సుబ్బా నువ్వెళ్ళిపోక లోపలికిరా అబ్బాయితో మాట్లాడి వెళుదువుగాని'' అని లోపలికి దారితీశాడు ప్రెసిడెంటు.

ఇంజనీరు ఒక్కసారి తండ్రిని చూశాడు.

మోకాళ్ళపైకి పంచీ, మాసినగడ్డం. చేతిలో కర్రా. రేగిన తలా గుండెలమీద సగం నెరసిన రోమాలూ. కాయ తేరిన శరీరంమీద రంగు మాసిన తువ్వాలూ కళ్ళనిండా ఆనందం.

ఇంజనీరు నాలుగు మెట్లెక్కి లోపలి కడుగుపెడుతూ వెనక్కి తిరిగి తండ్రికోసం చూశాడు. తన అడుగులంత తేలిగ్గా తన తండ్రి పాదాలు కదల్లేదు. అక్కడే నిలబడినచోటే అంటి పెట్టుకొని ఉన్నాయి.

"రా నాన్న'' అన్నాడు ఇంజనీరు.

అదివిని "రా సుబ్బా రమ్మంటూంటే అక్కడ నిలబడిపోయావేం'' అన్నాడు ప్రెసిడెంటు.

అధికారం, అహ్వానం ఆ పిలుపులో ధ్వనించాయి.

సుబ్బడు వాళ్ళవెనకే నడిచాడు.

"తన కొడుకు ఇంజనీరు కావటం

WOMEN'S DREAM

Becomes True

L @ BANARAS S
A @ BANGALORE A
T @ LUCKNOW R
E @ PRINTED SILK GEORGETTE E
S @ KASHMIR SILK E
T @ DACRON — NYLEX S

Remeber: DAYAL'S

TILAK ROAD (Phone: 45975)

HYDERABAD — A. P.

మూలాన ప్రెసిడెంటు మంచివాడు కావటం చేత తానెన్నడూ దాటని ఆ సింహ ద్వారం దాటి లోపలి కడుగు పెట్టగలుగు తున్నాను ఇన్నాళ్ళకి" అనుకొన్నాడు సుబ్బడు.

లోపల గదిలో డైనింగ్ టేబిల్ మీద ఫలహారాలు అమర్చి వున్నాయి. "రండి చేతులు కడుక్కోండి. సుబ్బా, టవలూ అక్కడే ఉన్నాయి" అని చెప్పి వాళ్ళు చేతులు కడుక్కొంటూ వుంటే బొమ్మలా నిలబడిన సుబ్బడిని ఉద్దేశించి "చూడు సుబ్బా అన్నట్టు నే మరిచిపోయాను. ఈ వేళ మన షావుకారు ధాన్యం కొంచుకొని డబ్బిస్తా నన్నాడు దగ్గరుండి ధాన్యం తూయించి ఆ డబ్బు తీసుకో. నేను ఇంజ నీరుగారివెంట వెళ్ళాలి" అని తనకి అర్థంకాకుండా పాలేరు సుబ్బన్న వది లించుకున్నాడు ప్రెసిడెంటు.

"మరి నే వత్తానురా అబ్బాయ్" అన్నాడు సుబ్బడు నెమ్మదిగా. గొంతు జీరబోయి మాట స్పష్టంగా లేదు.

చెయ్యి తుడుచుకుంటూ ఇంజనీరు దగ్గర కొచ్చాడు.

"అమ్మ నీకోసం నిన్న రేతిరినుంచీ ఎదురుచూస్తుందిరా!"

"ఈ పనయిపోగానే నే నింటికే వెళతా నాన్నా. నీ పనిచూసుకొని త్వరగా వచ్చెయ్."

సుబ్బడు వెళ్ళిపోయాడు.

ఇంజనీరు కుర్చీలో కూర్చున్నాడు. మనసంతా గందరవందరగా ఉంది.

"మీరు కూడా కూర్చోండి" అన్నాడు ప్రెసిడెంటు తనూ కూర్చుంటూ సూపర్ వైజర్ని ఉద్దేశించి.

ముగ్గురు కూర్చున్నారు. ఫలహారాలు తింటున్నారు.

ఇంజనీరు ఎటో పరధ్యానంగాచూస్తూ తింటున్నాడు.

"మీ నాన్న అన్నమాటలు మీరు వినే ఉంటారు. మీ ఉద్యోగంగురించి మొదట్లో సుబ్బడు నాతో చెప్పాడు. వెంటనే నేను చీఫ్ ఇంజనీరుకీ, మంత్రిగారికీ కూడా గట్టిగా చెప్పాను. నా మాట వాళ్ళు కాదన లేరండి. ఎంచేతంటే మా నాన్నగారు గాంధీగారు కాకినాడ వచ్చినపుడు ఉప్పు సత్యాగ్రహంలో అరెస్టయ్యారు. అప్పట్లో పోలీసులు ఈయనపేరు తెలియక లిస్టులో రాయలేదు అనుకోండి లేకపోతే అదో పదెకరాలు మనక్కలిసేదే -అదంతా పై వాళ్ళకు తెలియటంతో మన మాటేదీ కొట్టెయ్యరు."

"మన సమితి ప్రెసిడెంటుగారుకూడా మన ప్రెసిడెంటుగారు ఎంతంటే అంతే నండి" అని పాడాడు సూపర్ వైజరు.

కాసేపు మౌనంగా ఉండి "మీరు మన ఇంజనీరుగారికి చెప్పలేదా" అన్నాడు ప్రెసిడెంటు.

S. H. DAYAL'S

Dedicates For The Best Dressed Man

@ RAYMONDS

@ GWALIOR

@ LAL — IMLI

And Other Popular Mills

"SUITTINGS"

at 26, METRO ESTATE (opp: DAYAL'S)

HYDERABAD — A. P.

"మీరు చెబితేనే బాగుంటుందని నే చెప్పలేదండి."

"ఏమిటీ!" ఇంజనీర కలగజేసుకొన్నాడు.

"మరేం లేదండి. చెక్ మెషర్‌మెంటుకి రావటం అవసరంలేదూ అని, ఎంచేతంటే వర్షాకాలం వచ్చేస్తోందనీ. పాత ఇంజనీరు ట్రాన్స్‌ఫర్ కావటం కొత్తగా మీరు రావటం ఇదంతా ఆలస్యం అయిపోతుందని సూపర్‌వైజరు గారు వంకరగుట్టలు కొలవటం చేసే నే దగ్గరుండి కంట్రాక్టరుతో చెపి కంకర పరిపించేశాను. ఓ మాట మన సమితి ప్రెసిడెంటుగారితో కూడా అన్నా ననుకోండి. మీరు వచ్చారని తెలిస్తే సూపర్‌వైజరు గారిచేత "యం. బుక్స్" పట్టించుకొని నేనే వచ్చేవాడిని" అన్నాడు ప్రెసిడెంటు.

చెక్ మెషర్‌మెంట్ కసండా కంకర పరిపించడం లాభమే. ఇంజనీర్ బిల్లు ఆపెయ్యొచ్చు కాని యింజనీరు ఏమీ మాట్లాడకపోయినా మనసు లోలోపల సణుక్కుంది. "అందుకే నా ఉద్యోగం ఈయనే యిచ్చినట్లు మాట్లాడుతున్నాడు. ఈ నాడు ఇంజనీరుకి డిమాండు లేకపో వచ్చుగాని తను యింజనీరింగు పూర్తి చేసిననాటికి పాసుకావటంతో తడవుగా ఉద్యోగం వొచ్చాయి. అందులోనూ షెడ్యూల్డు కాస్ట్‌వాడు తనకంటేతక్కువ మార్కులు వచ్చిన షెడ్యూల్డు కాస్ట్ స్టూడెంట్సందరికీ వచ్చాయి ఉద్యోగాలు. అయినా యీయన మెహర్బానీ నిలుపుకొని తనపని నా చేత చేయించుకొందుకు నాకూ యీ ఉద్యోగం తనే యిప్పించినట్లు మాట్లాడుతున్నాడు. అపకారంచేస్తే నా పాలేరు సుబ్బడుకొడుకు నా మాట కాదంటాడా అనుకొంటాడు ముక్కుకు సూటిగా పోతే అడ్డమైన అలగాజాతి వెధవలనీ అందలం ఎక్కిస్తే కళ్ళు నెత్తికెక్కుతాయి అంటాడు"— అలా మనసు అల్లుకొంటూ పోతోంది యింజనీరుది.

"రోడ్డు ఓ సారి చూద్దురుగాని మీరు కూడా రండి వెళ్దాం" అన్నాడు ప్రెసిడెంటు.

"ఆ రోడ్డుమీంచే మా జీపు వచ్చింది చూసే దేముంది లేండింక."

"పోనీ ఊరి చివరి హరిజనులకు ఇళ్ల స్థలం ఆక్వైర్ చేయించాను ఓ సారి చూద్దాం రండి" అన్నాడు ప్రెసిడెంటు తన హరిజనోద్ధరణని గుర్తుచేస్తూ.

"ఊరి చివరేగా హరిజన కాలనీ ఉండేది చూసేదేముంది లెండి. ఊరి మధ్యనుంటే చూడాలిగాని" అని ప్రెసిడెంటు మాటలకు అడ్డు తగిలాడు యింజనీరు.

"డొంక తిరుగుడు లాభం లేదను కొని సూటిగానే దిగాడు ప్రెసిడెంటు.

"మరి చెక్ మెషర్‌మెంటు సంగతి ఏం చేస్తారు. 'యం. బుక్' మీద మీరు సంతకాలు చేస్తేనేగాని బిల్లు చేయడానికి వీల్లేదని సూపర్‌వైజరు ఆపుకొని కూర్చు న్నాడు."

"ఆఫీసు కెళ్లాక చూస్తాలెండి. నే నో సారి మా యింటి కెళ్లొస్తాను." అంటూ లేచాడు యింజనీరు.

"మీ రక్కడ కెందుకు సార్ పుత్రమ్మకు నే కబు రంపుతాను యిక్కడికే వస్తుంది. అక్కడ కూర్చుందుకూ నించుందుకూ ఉండదు."

"పరవాలేదు లెండి అక్కడ పుట్టిన వాడినే గా పెరగటం ఎలా పెరిగినా, ఎక్కడ పెరిగినా అంటూ బయల్దేరాడు యింజనీరు.

"అవునవును ఆ మాట నిజమే నేనూ వస్తానుండండి. ఈ మధ్య మాలపల్లికి వెళ్ళడమే లేదు" అంటూ వెంట పడ్డాడు ప్రెసిడెంటు.

ప్రెసిడెంటూ యింజనీరూ సూపర్‌వైజరూ జీపులో మాలపల్లిదగ్గరకెళ్ళి జీపు వెళ్ళినంతవరకూ జీపులోవెళ్ళి జీపు దిగి మాలపల్లిలో నడుస్తున్నారు. జనం అంతా పనుల్లోకిపోవటంచేతనిర్మానుష్యంగాఉంది కొత్త జనాన్ని చూసి కుక్కలు మొరిగాయి. కోళ్ళు మేకలూ బెదిరాయి.

నులకమంచానా వేళ్ళాడుతున్నముసలిది 'ఎవరోరు' అని కళ్లువిప్పి పరకాయిస్తూ పలకరించింది.

"నేనే సత్తీ ప్రెసిడెంటుగార్ని"

"నువ్వా బాబూ! అప్పుడే యెలక్ష నొచ్చేసిందా? నువ్వొత్తే ఎలక్సనొచ్చినట్టే లెక్క నాకు."

"యింకా లేదే మూడేళ్ళేగాఅయింది. యింకో రెండేళ్ళకిగాని రాదు యెలక్షను- నా చిన్నప్పుడు మా వీధి పెరడూ తుడిచేదిది" అన్నాడు ప్రెసిడెంటు వాళ్ళతో.

ఆ ముసలిదాని మాటలు విన్నాక యింజనీరు ఒక్కక్షణం ఆలోచనలో పడ్డాడు...

"ఓటు మూలంగా కనీసం యెలక్షన్ల ముందు యీ గుడిసెల్లో జనాన్ని పెద్ద వాళ్ళు పలకరిస్తారు వాళ్ల పెద్దరికాలు నిలబెట్టుకొందుకు మళ్లీ అయిదేళ్ళదాకా యెక్కడివాళ్ళక్కడే. స్వాతంత్ర్యం తెచ్చిన పెద్దమార్పు యిదేనేమో—కాని యీ వేళ తన ప్రెసిడెంటుగారింట్లోకి అడుగుపెట్టడం ఆయన పక్కన కూర్చొని ఫలహారం చెయ్యటం తనతండ్రి చిన్నప్పట్నుంచీ ఆయనదగ్గరే పని చేస్తున్నా యీ వేళ లోపల గదిలోకి అడుగుపెట్టటానికి, అడుగు ముందుకు వెయ్యలేకపోవటం యెక్కడ తనపక్కనే కూర్చుంటాడోనని పని పురమాయించి తన తండ్రిని ఆయన వదిలించుకోవటం అన్నీ యింజనీరు మనసులో గజిబిజిగా సాలెగూళ్ళల్లుకొన్నాయి. ఆ సాలిగూళ్ళ మధ్య నుంచి స్పష్టమైన నిజం మనసు చాటుతోంది, అనుభవం నొక్కివక్కాణిస్తోంది.

"ఈ అంతరాల్నీ అంటరాని తనాన్నీ చట్టాలూ సంస్కరణలూ ఆలయ ప్రవేశాలూ హరిజన కాలనీలో నిర్మూలించలేవు. వీటికి సరైన పరిష్కారం ఆర్థిక సమానత్వం సాధించటంలో ఉంది. ఆర్థిక స్తోమత పెరిగితే అంతస్థూ పెరుగుతుంది, అంతరాయాలూ తగ్గుతాయి. మనిషికి ధైర్యమూ వస్తుంది. అంటరాని తనమూ జంకుతుంది, నన్ను యీ నాడు ఆయన పక్కన కూర్చోబెట్టినది ఆయన సిద్ధాంతాలు కాదు, మా నాన్న ఆయనకు చేసిన సేవలూ కాదు. నా ఆర్థికస్తోమతే. నా హోదాయే.

యింతలో తను పుట్టిన గుడిసె దగ్గర పడింది. కన్నతల్లి బయటకొచ్చింది.

"వచ్చావా బాబూ" అని పలకరించింది. ఆలోచనలు చెదిరిపోయాయి. 'అమ్మా' అంటూ ముందుకు నడిచాడు యింజనీరు.